

Startdocument RDA (eigen initiatief)

Het dier in verschillende overheidslagen

Onderwerp

Verhoudingen tussen het gemeentelijke, provinciale, functioneel bestuurlijke¹ en landelijke dierenwelzijnsbeleid (inclusief diergezondheid).

Startvragen RDA:

- Hoe is het dierenwelzijnsbeleid in Nederland geregeld en hoe verloopt dat?
- Welke mogelijkheden en belemmeringen ervaren gemeentelijke, provinciale, functioneel bestuurlijke (zoals waterschappen) en landelijke portefeuillehouders dierenwelzijn bij het formuleren en uitvoeren van dierenwelzijnsbeleid (inclusief diergezondheid)?
- Hoe reflecteert de RDA op de huidige verdeling van bevoegdheden² op het gebied van dierenwelzijn bij bestuurslagen (en de relatie tot het Rijksbeleid)?
- Welke aanbevelingen heeft de RDA ten aanzien van de verdeling van de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het dierenwelzijnsbeleid (inclusief diergezondheid)?

Aanleiding

(Gedeeltelijk uit Staat van het Dier)

Op het terrein van dierenwelzijn lijkt er een toenemende aandacht te zijn op lokaal, provinciaal en regionaal³ niveau. Steeds meer mensen lijken een beroep te doen op gemeenten, vanwege een sterke betrokkenheid bij dieren en hun welzijn. Burgers worden in hun woonomgeving dikwijls geconfronteerd met dieren, zoals bij evenementen met dieren, dieren in nood, uitbreidingsplannen van veehouders voor hun stallen en woningbouwplannen op plekken waar wilde dieren leven. Het zijn de gemeentelijke en provinciale overheid die toestemming kunnen geven voor dergelijke zaken. Daarnaast hebben gemeenten en provincies meer taken gekregen van het Rijk, waardoor ze meer maatregelen kunnen of moeten treffen die dieren raken. Zo is de verantwoordelijkheid voor dieren in de natuur gedecentraliseerd naar de provincies en komen door de decentralisatie van jeugdzorg en zorg aan langdurige zieke en ouderen, in gemeenten vragen over hulpverlenende dieren aan de orde.

Een groot aantal gemeenten en provincies heeft de afgelopen jaren portefeuillehouders dierenwelzijn aangesteld. Ook zijn er Nota's Dierenwelzijn opgesteld. Plannen en wensen op het gebied van dierenwelzijn liggen bij gemeenten bijvoorbeeld op het gebied van gezelschapsdieren (zwerfkatten, bijtincidenten met honden, tegengaan van impulsaankopen, beperkingen bij het houden van dieren), evenementen met dieren (paardenmarkten, roofvogeldemonstraties, reptielenshows, kleine huisdierenshows), lokale culturele tradities met dieren, en de opvang van

¹ Voor het functioneel bestuurlijke niveau beperkt dit onderzoek zich tot waterschappen en eventueel veiligheidsregio's.

² Het EU-niveau wordt niet integraal betrokken in dit onderzoek. Waar voor specifieke onderwerpen Europese regie of Europese regels relevant (kunnen) zijn, zullen die als aandachtspunt wel worden meegenomen.

³ Hier bedoeld als bijvoorbeeld waterschappen en veiligheidsregio's.

dieren). Provincies hebben te maken met dierenwelzijn van dieren in de natuur, zoals bijvoorbeeld de grote grazers in de Oostvaardersplassen in Flevoland, of de eisen aan dierenwelzijn in Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (gelinkt aan de Verordening Ruimte). Gemeenten, provincies en ook waterschappen hebben te maken met dierenwelzijn bij het bestrijden van overlast door dieren en het beheren van (water)-werken en -wegen. Ze worstelen met het diervriendelijk aanpakken van (ervaren) overlast en schade van dieren zoals muskusratten, muizen, meeuwen, kraaien, roeken, duiven en steenmarters. De vraag dringt zich op: wat kan en mag een portefeuillehouder dierenwelzijn nu precies?

Er leven op lokale, provinciale en regionale niveaus vragen over welke ruimte en mogelijkheden er zijn binnen het landelijke beleid en bestaande juridische kaders en wat de beste aanpak zou kunnen zijn voor bepaalde problemen (welke methode moet op welk bestuursniveau worden aangepakt). In 2017 schreven 36 portefeuillehouders dierenwelzijn een brief aan de Vaste Kamercommissie Economische Zaken om het welzijn van dieren onder aandacht te brengen. In de brief⁴ geven zij aan dat er inmiddels meer dan 70 burgemeesters en wethouders zijn met een portefeuille dierenwelzijn. Ze vragen aandacht voor de discrepantie tussen de bevoegdheden die zij als gemeenten hebben op het gebied van dierenwelzijn en de beperkingen door wetgeving in gedelegeerde bevoegdheden van gemeenten. Enkele specifieke onderwerpen worden verder toegelicht: chipregistratie van katten, evenementen met dieren, verkoop van dieren, houden van dieren.

Mede aangespoord door actieve burgers willen de gemeenten, provincies en waterschappen een bijdrage leveren aan het verbeteren van dierenwelzijn. Vanuit veranderingen in politiek en druk vanuit de maatschappij leven er bij gemeenten verschillende wensen en ambities rondom bevoegdheden waarmee dierenwelzijn verbeterd zou kunnen worden op lokaal niveau. In een brief van 8 september 2020 vraagt de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) aan de minister hiervoor meer wettelijke bevoegdheden om een eigen dierenwelzijnsbeleid te voeren, zoals op het gebied van evenementen met dieren, het optreden bij signalen van dierenleed en bevoegdheden voor het verbieden van verkoop van levende dieren. De VNG vraagt om dit verzoek te betrekken bij de evaluatie Wet Dieren.

Achtergrondinformatie

Uit: Staat van het Dier

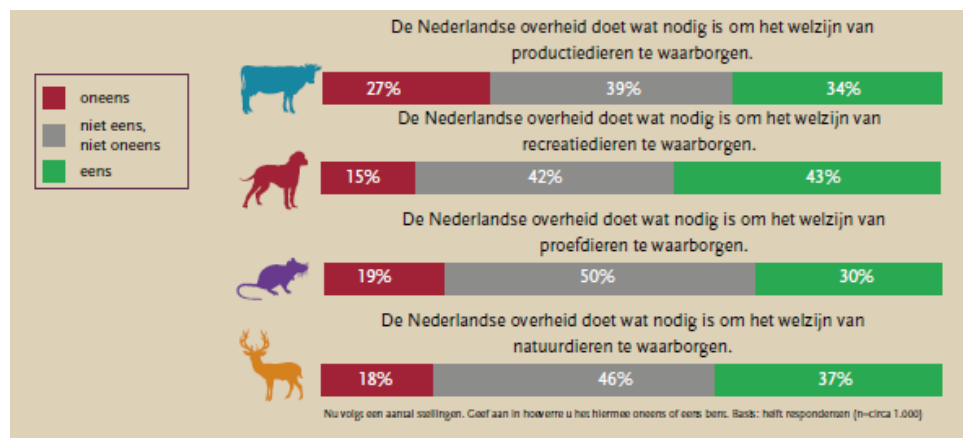
“Dierenwelzijn is in de Nederlandse wet- en regelgeving opgenomen in drie grote wetten. De bescherming van de natuur – met de daarin levende dieren – is geregeld in de Wet Natuurbescherming van 2017. Regels over het welzijn van productiedieren, gezelschapsdieren, hobbydieren en dieren in dierentuinen zijn vastgelegd in de Wet Dieren van 2011. In 2019 is gestart met een evaluatie van deze wet. Regels over het welzijn van proefdieren zijn geregeld in de Wet op de dierproeven van 2014. Daarnaast komt dierenwelzijn verspreid aan bod in andere wetten en regels. Bovendien bestaan er diverse Europese richtlijnen, regels en afspraken.

⁴ Kamerbrief 28 juli 2020, betreft uitvoering van enkele moties en toezeggingen met betrekking tot de opvang van wilde dieren, kenmerk DGNVLG-S / 20126496

De mogelijkheden van de drie Nederlandse bestuurslagen – landelijk, provinciaal en gemeentelijk – om regels over dierenaangelegenheden op te stellen zijn ook verschillend. De rijksoverheid heeft centrale bevoegdheid en eindverantwoordelijkheid voor dierenwelzijn. Sinds de decentralisatie van het natuurbeleid zijn de provincies grotendeels verantwoordelijkheid voor de dieren die in de natuur leven. Gemeenten regelen zaken rondom 'hun eigen huishouding' en kunnen regels opstellen voor evenementen met dieren op hun grondgebied. Ook kunnen zij bijvoorbeeld eisen stellen aan het uitlaten van honden en loslopen van (agressieve) honden. Hoewel het openbaar bestuur in Nederland nou eenmaal zo in elkaar zit, kan deze complexiteit dieren soms in de knel brengen. Dieren blijken bijvoorbeeld in sommige situaties niet even goed beschermd te zijn. Dit kan om verschillende diersoorten gaan of om dezelfde diersoort in verschillende situaties. De betrokkenen kunnen problemen ervaren met de uitvoering van het beleid".(..) "Dieren kunnen in de knel raken door de (bestuurlijke) belemmeringen die lokale en provinciale overheden ervaren bij het uitvoeren van het dierenwelzijnsbeleid".

Publieksenquête Kantar 2018

In de publieksenquête van Kantar uit 2018 kwamen onderstaande enquêteresultaten naar voren m.b.t. de rol van de Nederlandse overheid. Op de stelling dat 'de Nederlandse overheid voldoende doet wat nodig is om het welzijn van dieren te waarborgen', wordt verschillend geantwoord per diergroep.

Uitkomsten RDA-oriëntatieproces

In de RDA-voorjaarsvergadering van 2018 is het besluit genomen om op eigen initiatief aan de slag te gaan met het thema "Dierenwelzijn in de verschillende bestuurslagen". Daarna is samen opgetrokken met het ministerie van LNV voor het formuleren van een adviesvraag. Dit is in het najaar van 2019 voorlopig stil gelegd vanwege andere ontwikkelingen binnen het ministerie. Ondertussen kwam het onderwerp aan bod tijdens een break-out sessie bij het RDA-jubileumcongres, gevolgd door het hoofdstuk "Dieren tussen de regels door" in de Staat van het Dier. Dit overzicht en verschillende reacties en signalen die de RDA gedurende het proces heeft gekregen van o.a. verschillende gemeenten, hebben doen besluiten om in het voorjaar van 2020 op eigen initiatief het onderwerp alsnog op te pakken.

Tijdens de eerder gehouden startbijeenkomst in augustus 2019 is besproken dat de RDA zal starten met een vooronderzoek bij bestuurders over de vraag wat andere overheden willen, mogen en kunnen als het gaat om dierenwelzijn en waar de grootste knelpunten liggen.

Beoogd resultaat

De RDA wil in kaart brengen welke kansen bestuurders zien, welke belemmeringen portefeuillehouders dierenwelzijn ervaren bij het uitvoeren van dierenwelzijnsbeleid en welke belangrijke voorbeelden er zijn over de omgang met dieren binnen hun beïnvloedings sfeer. Daarnaast zal de RDA reflecteren op de verkregen bevindingen en op grond hiervan aanbevelingen doen vanuit het perspectief van het dier.

Hiermee wil de RDA een bijdrage leveren (eventueel binnen een aantal dierdossiers) aan actuele discussies over dierenwelzijn op de verschillende bestuursniveaus door:

- Duiding te geven van bestaande juridische kaders (bijv. in hoeverre gemeenten regels mogen stellen op grond van 'dierenwelzijn' tegenover dat dierenwelzijn in de kern behoort tot de bevoegdheden van het Rijk (Wet Dieren)).
- Inzicht te geven in (afzonderlijke) gemeentelijke, provinciale, functioneel bestuurlijke en landelijke dynamiek met betrekking tot welzijn (inclusief gezondheid) van dieren (zowel met elkaar als onderling).
- Handvatten te geven ter versterking van dierenwelzijns- en diergezondheidsbeleid, uitvoering en handhaving.
- Reflecteren op de taakverdeling in Nederland ter versterking van het 'bestuurlijk arrangement' rondom dierenwelzijn inclusief diergezondheid.

Werkwijze

Vooronderzoek:

1) Bureauonderzoek:

- Quick scan van dierenwelzijnsnota's, portefeuillehouders en beleidsmedewerkers dierenwelzijn in Nederland;
- Quick scan interacties Rijk-provincies-gemeenten-waterschappen over dierenwelzijn (contact/afstemming/overleg);
- Netwerk in kaart brengen van direct betrokkenen bij functioneel bestuurlijk, provinciaal en gemeentelijk beleid ten aanzien van dieren (hoofdrolspelers). Zoals bijeenkomsten van anderen, bijvoorbeeld Stichting Dierenlot, Diervizier (gemeenten), Dierenbescherming (jaarlijkse bijeenkomst gemeenten-Rijk), Onderzoek CenSAS dierplagen.

2) Interviews portefeuillehouders/dossierhouders: start met enkele oriënterende interviews (kwalitatief). Mensen direct benaderen. Telefonisch of videobellen door corona, of face to face wanneer maatregelen toestaan.

Vervolg:

- Interviews op basis van uitkomsten vooronderzoek (bijv. VNG, RVO, NVWA).
- Eventueel aangevuld met kwantitatieve schriftelijke (digitale) enquête. Mensen direct benaderen

of via advertentie/interview Binnenlands Bestuur.

- RDA discussie document voor organiseren bijeenkomst.
- Zienswijze.
- Misschien iets als een handige tool of checklist richting verkiezingen gemeenteraad en provinciale staten, als borging coalitieakkoorden en als service naar nieuwe colleges en raden.

Samenstelling forum en ondersteuning

De volgende leden hebben aangegeven te willen deelnemen aan het forum:

- Han Swinkels
- Leon Ripmeester
- Andreas Dijkhuis
- Maite van Gerwen (Jong RDA)
- Jeroen Candel (voorzitter)

Het forum zal worden ondersteund door Marc Schakenraad (secretaris), Rosanne van Oudheusden (adjunct-secretaris) en Daan de Neef (adjunct-secretaris).

Planning

Gewenste afronding voorjaar 2021 (in overleg forum).